

Yeni YOL

Qəzet 17 iyun 2015-ci il tarixindən nəşr olunur.

31 YANVAR 2021-Cİ İL №002 (125)

Səh. 2 HƏQİQƏTİN BÖYÜYÜ - AZƏR MUSAOĞLU YAZIR

Səh. 3 SAĞLAM FƏRD SAĞLAM CƏMİYYƏT DEMƏKDİR - HACI BƏKİROĞLU YAZIR

Səh. 4 TƏHSİL NAZİRLİYİ AYRICA QURUM KİMİ FƏALİYYƏT GÖSTƏRƏCƏK

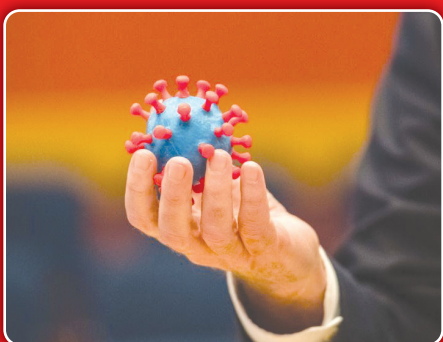
Səh. 5 SÜSƏN-SÜNBÜLDƏ HÜNDÜRLÜYƏ HOPPANMAQ MƏŞQLƏRİ - İBRAHİMXƏLİL YAZIR

Səh. 5 XOŞBƏXTLİYİMİZƏ MANE OLAN STEREOTİPLƏR - NƏRGİZ BAĞIRLI YAZIR

Səh. 6 “QƏDİM TİFLİSİN ƏDƏBİ BOHEMASI” - MİRZƏ MƏMMƏDOĞLUNUN TƏRCÜMƏSİNDƏ

Səh. 7 AVROPANIN SSENARİSİNDƏ GƏLMƏLƏR ÜÇÜN ROL-AFIQ MUXTAROĞLU YAZIR

GÜRCÜSTANDA KORONAVİRUSDAN ÖLƏNLƏRİN SAYI 3000-İ KEÇDİ

Yanvarın 31-nə olan son məlumata əsasən, Gürcüstanda koronavirusdan **3178** nəfər dünyasını dəyişib. Bu haqda xüsusi yaradılmış www.stop-cov.ge saytında qeyd edilib.

Məlumat əsasən, ölkədə koronavirusa yoluxanların sayı 258111 nəfər, sağalanların sayı

isə 249028 nəfər təşkil edib.

Ölkə üzrə karantin rejimində 545 nəfər, stasionar nəzarətdə 2677 nəfər olub. COVID mehmanxanalarda olan şəxslərin sayı 304 nəfər olaraq göstərilir.

GÜRCÜSTAN STRASBURQ MƏHKƏMƏSİNDƏ RUSİYANI UDUB

Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi 2008-ci il müharibəsi ilə bağlı “Gürcüstan Rusiyaya qarşı” iş üzrə qərarını açıqlayıb.

Strasburq məhkəməsi Gürcüstanın Rusiyanın avqust müharibəsi zamanı Avropa konvensiyasının bir neçə maddəsini pozması ilə bağlı tələblərini təmin edib.

Qərara əsasən, Rusiya 2008-ci ilin avqustundakı müharibə zamanı gürcülərə qarşı etnik təmizləmə həyata keçirib.

Məhkəmə həmçinin Gürcüstanın mövqeyini dəstəkləyərək gürcü hərbi əsirlər və mülki şəxslərə qarşı işgəncələr, qeyri-insani davranış, mülki əhalinin hüquq və azadlıqlarının pozulması, müharibə dövründə Gürcüstan vətəndaşlarının qətli ilə bağlı araşdırmalardan imtina edilməsinə görə məsuliyyətin Rusiyanın üzərinə düşdüyünü

bildirib.

Gürcüstanın Ədliyyə Nazirliyi tarixi qərarın beynəlxalq-hüquqi mexanizmlərin istifadəsi ilə ölkənin ərazi bütövlüyünün bərpası və mün-aqışənin həllində çox önəmli vasitə olduğunu bildirib.

FEVRALIN 1-DƏN BƏZİ MƏHDUDİYYƏTLƏR ARADAN QALDIRILACAQ

Gürcüstanda tətbiq olunan xüsusi karantin rejiminin fevralın 1-dən qismən yumşaldılmasına qərar verilib.

Həmin tarixdən etibarən Batumi, Zuçdidi, Qori, Poti və Telavi şəhərlərində ictimai nəqliyyatın fəaliyyəti bərpa olunacaq. Həmin şəhərlərdə həmçinin məktəb və ticarət obyektləri də açılacaq.

Fevralın 1-dən Tbilisi, Kutaisi və Rustavi şəhərlərində də mağaza və ticarət mərkəzlərinin fəaliyyətinə icazə ver- iləcək. Bu şəhərlərdə məktəb və ictimai nəqliyyat işini martın 1-dən etibarən bərpa edəcək.

Fevralın 15-dən etibarən isə bütün şəhərlərdə qapalı və açıq bazarlar fəaliyyətdə başlayacaq.

TÜRKİYƏ VƏ UKRAYNA İLƏ MÜNTƏZƏM AVİAREYSLƏR BƏRPA OLUNUR

Fevralın 4-dən etibarən Gürcüstan və Türkiyə arasında Tbilisi-İstanbul-Tbilisi istiqaməti üzrə müntəzəm aviareyslərin həyata keçirilməsinə başlanılacaq. Bu barədə Tbilisi beynəlxalq hava limanından bildirilib.

Məlumat əsasən, reysləri “Pegasus

Airlines” aviashirkəti həftədə 5 dəfə yerinə yetirəcək. Mart ayından isə uçuşların gündəlik həyata keçirilməsi planlaşdırılır.

Qeyd olunan tarixdən başlayaraq Ukraynanın “SkyUp Airlines” şirkəti də həftədə iki dəfə Kiyev-Tbilisi-Kiyev istiqaməti üzrə aviareyslərə start verəcək.

HƏQİQƏTİN BÖYÜYÜ

Azər MUSAOĞLU

azermusaoghlu@gmail.com

“Həqiqət Rusiyadan böyükdür” (L. Tolstoy)

Macar rəssamı Tivadar Kostka Çontvarinin 1902-ci ildə çəkdiyi “Qoca balıqçı” adlı bir tablosu var. Rəssam saçı-saqqalı ağarmış, üzünün qırıqları görünən, əsasına söykənmiş qoca balıqçını dağların və dənizin fonunda təsvir edib. İlk baxışda həvəskarına çəkilmiş adi qoca portreti təəssüratı yaradan tablounun sirri var imiş, sən demə. Elə bu sirr aşkar olunandan sonra rəssam da, rəsm də məşhurlaşmağa başlayır.

Deməli, güzgünü şaquli formada portretin tən ortasına tutanda tabloda iki fiqur görsənir – qoca balıqçı dönüb olur həm mələk, həm iblis. Dəyişən təkcə qocanın üzünü olmur, iblis olan tərəfdə fon da dəyişir – dəniz dalğalanır, çəşub daşır; mələk tərəfdə isə əksinə – sakitçilikdir, hüzn var. Burada mənim diqqətimi çəkən nə rəsm əsərinin fəlsəfəsi, nə də rəsmnin işlənmə texnikası oldu. Diqqətimi çəkən rəsm əsərinin canlandırıcı, həqiqəti açıb göstərən güzgü, ayna oldu.

Mələyin də, iblisin də nə olduğunu hamı yaxşı bilir onsuz da:

“İblis nədir? – Cümlə xəyanətlərə bais...”

Ya hər kəsə xain olan insan nədir? – İblis...” (Hüseyn Cavid). Qurtardı getdi!

Güzgüyə, aynaya gəldikdə isə, sual yaranır ki, bəs bizim də mələyimizi, iblisimizi göstərən, göstərə bilən və ya göstərəcək, həqiqəti Günəşin işığı kimi əks etdirən güzgülərimiz, aynalarımız varmı? Axı insan özünə çəki-düzən vermək, saçını-saqqalını darımaq, üzünə-gözünə sürmə-kirşan sürtmək üçün güzgüyə baxır. Cəmiyyətin də özünə çəki-düzən verməsi üçün, həqiqəti görməsi üçün ləkəsiz (!) güzgülərə ehtiyac var.

Böyük Həsən bəy Zərdəbinin təbirincə desək, “*hər bir vilayətin qəzeti gərək o vilayətin aynası olsun ki, o qəzetə baxan xalqı aynada görəni kimi görsün*”.

Bəs bu gün neçə belə aynamız var? İllər ötdükcə olanlarımızı da itirdik. Ana dilimizdə çıxan qəzetlər, jurnallar, dərgilər maliyyələşdirən olmadığına görə fəaliyyətini dayandıranmaq məcburiyyətində qaldı.

İndi kimsə ağzını büzüb, internet, sayt dövründə qəzet, jurnal nəyə lazımdır deyəcək. Yəni həqiqətən bu qədərmi tərəqqi etdiniz ki, belə düşünürsünüz?

Görəsən bu ölkədə bizim dil öyrənməkdən başqa dərdimiz-azarımız yoxdurmu ki, hər sərhəddi bəri addıyan əlində mütləq bir-iki ədəd xarici dil kursları kitabı gətirir. Dili dövlətin məktəblərində də öyrənmək olar, *a məllimlər*. Odey, Gürcüstana dünən gəlmiş hindlilər, çinlilər gürcü dilində danışır, özlərinin də hektar-hektar torpaqları var.

A kişilər, axı ingilis dili mənim nəyimə gərəkdir, mənə əkib-becərməyə torpaq lazımdır, ana dilimdə qəzet, jurnal lazımdır ki, qanunları-qaydaları öz dilimdə oxuya bilim. Ana dilimdə olan məktəblərə anadilli müəllimlər lazımdır, axı yaşlı müəllimlər iki yüz il yenə dərs deyə bilməyəcəklər, a bəylər. Sənin açdığın sayta dağın başında, çölün düzündə necə girim baxım mən? Saytın nə olduğunu bilməyən müəllim həcəri oxusun sənin yazdıqlarını? Axı bu qəzetin maliyyə xərcləri sənin qalstukundan ucuz başa gəlir. Nədir qəzetlə düşmənçiliyin?

İnsan ayağı dəyməyən meşələrində belə interneti olan ölkələrdə milyon tirajlarla qəzetlər çap olunur bu gün, sən isə deyirsən, qəzeti bağla, dil kursu aç, sayt aç... Həqiqətənmi hər şeyimiz düzəlib, qalıb bircə dil öyrənməyimiz?

Jurnalistikaya həm də “dördüncü hakimiyyət” deyirlər, cənablar. Ana dilində qəzetin, jurnalın, dərginin, lap elə olsun saytın, radionun, televiziyanın olmasının heç bir zərəri yoxdur, narahat olmayın. Hələ öz dilimizdə maarifləmək, sonra ingiliscə danışmaq.

Həqiqətin isə Rusiyadan böyük olduğunu işğalçı qonşuda baş verənlər bir daha göstərdi. Bir böyük həqiqət yenə var – dilimizin ucunda olan, nə deməyə qoyurlar, nə də dilimizi kəsirlər:

“Ucundadır dilimin

Həqiqətin böyüyü

Nə qoydular deyəyim,

Nə kəsdilər dilimi.” (Əli bəy Hüseynzadə)

Alnımızın ortasına güzgünü şaquli qoyub içimizdəki mələyi, iblisi göstərməyin, həqiqəti deməyin vaxtıdır artıq, a ziyalılar.

GIORGI QAXARIAYA YENİ MÜAVİNLƏR TƏYİN OLUNUB

Baş nazir Giorgi Qaxariaya iki yeni müavin təyin olunub.

Müavin postlarına regional inkişaf və infrastruktur naziri Maia Tskitşvili və xarici işlər naziri David Zalkaliani təyin olunub.

Qeyd edək ki, D.Zalkaliani bu vəzifədə keçmiş ədliyyə naziri, hazırda isə parlament üzvü olan Tea Tsulukianini əvəz edib.

MARNEULİ MERİNƏ YENİ MÜAVİN TƏYİN OLUNUB

Marneuli Təhsil Resurs Mərkəzinin rəhbəri Kənan Öməröv Mar-

neuli bələdiyyəsinin mer müavini təyin olunub.

Qeyd edək ki, hazırda Marneulidə mer vəzifəsini merin digər müavini Zaur Tabatadze icra edir.

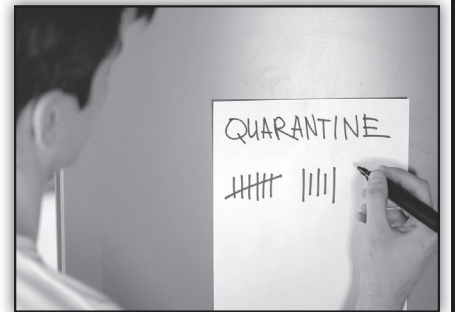
Bələdiyyənin keçmiş meri Zaur Dargallı parlamentə deputat seçildikdən bəri bələdiyyənin mer vəzifəsi vakant olaraq qalmamqdadır.

GÜRCÜSTANA GƏLƏN ƏCNƏBİLƏR ÜÇÜN ÖZÜNÜTƏCRİD REJİMİ LƏĞV OLUNUR

Hökumətin qərarı ilə fevralın 1-dən Gürcüstana səfər edəcək əcnəbi vətəndaşlar üçün məcburi özünütəcrid rejimi ləğv olunacaq. Bu haqda iqtisadiyyat və dayanıqlı inkişaf naziri Natia Turnava bildirib.

Nazir deyib ki, bu qayda ilk olaraq Avropa İttifaqı ölkələri, İsrail, İsveçrə, ABŞ, Səudiyyə Ərəbistanı, BƏƏ və Bəhreyn vətəndaşları və rezidentlərinə şamil olunacaq.

Qeyd edək ki, Gürcüstana səfər edəcək xarici ölkə vətəndaşları sərhəddə son 72 saat ərzində aparılan PCR testinin mənfəi nəticəsi ilə bağlı

arayış təqdim etməli olacaqlar və həmin şəxslər 3 gündən sonra təkrar test verəcəklər. Koronavirus əleyhinə tam peyvənd olunan əcnəbilərdən isə bu sənəd tələb olunmayacaq.

İKİNCİ KOSALI KƏNDİNDƏ SAKİNLƏRLƏ KEŞİŞLƏR ARASINDA MÜBAHİSƏ BAŞ VERİB

Marneuli rayonunun İkinci Kosalı kəndində yerli sakinlərlə gürcü din xadimləri arasında mübahisə baş verib.

Gərginliyə son vaxtlar sakinlərin əkin sahələrindən istifadəsi ilə bağlı yaranan problem səbəb olub.

Kənd sakinləri bildirlər ki, əkin sahələrinin onlara aid olduqlarını iddia edən din xadimləri sakinlərdən icarə haqqı tələb edirlər. Onların sözlərinə görə, Gürcüstanın Meşə Məcəlləsinə

edilən dəyişikliklərdən sonra bu iddialar intensiv hal almağa başlayıb.

Həmin torpaq sahələri Gürcüstanın İqtisadiyyat və Dayanıqlı İnkişaf Nazirliyinin balansındadır və kənd sakinləri uzun illərdir həmin sahələrdə əkin-biçinlə məşğul olurlar.

Kilsə nümayəndələrinin kəndə növbəti gəlişi yerli sakinlər arasında narazılıq yaradıb. Tərəflər arasında gərginliyin qarşısını almaq üçün kəndə polis əməkdaşları cəlb olunub.

Qeyd edək ki, yeni Meşə Məcəlləsinə əsasən, kilsə və məbədlərə ətraflarında yerləşən və dövlət balansında olan 20 hektaradək torpaq sahələrini satın alaraq rəsmi olaraq mülkiyyətinə daxil etməsi hüququ verilib.

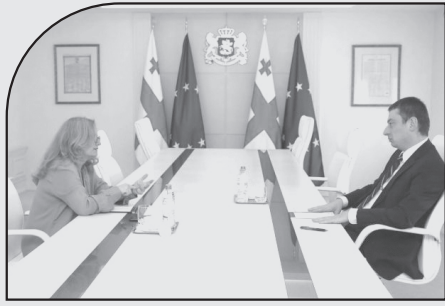
GIORGI QAXARIA TÜRKİYƏ SƏFİRİ İLƏ GÖRÜŞÜB

Gürcüstanın baş naziri Giorgi Qaxaria Türkiyənin Gürcüstandakı səfiri xanım Fatma Ceren Yazqanla görüşüb. Bu barədə Gürcüstan hökumətinin Administrasiyasından bildirilib.

Tərəflər iki ölkə arasında strateji tərəfdaşlıq, bölgədəki son hadisələr və iki strateji tərəfdaş ölkə arasında əlaqələrin dərinləşdirilməsi məsələlərini müzakirə ediblər.

Görüşdə pandemiya ilə mübarizə sahəsində əməkdaşlıq məsələsi də nəzərdən keçirilib. G.Qaxaria pandemiyanın öhdəsindən gəlmək üçün dost və tərəfdaş ölkələrin dəstəyinin əhəmiyyətini vurğulayıb.

Tərəflər həmçinin Gürcüstan və

Türkiyənin siyasi və iqtisadi sahələrdə əməkdaşlıq, bölgədə təhlükəsizlik və sabitlik məsələlərinə də toxunublar.

Baş nazir Türkiyə səfirinə iki ölkə arasında strateji tərəfdaşlığın inkişafında göstərdiyi şəxsi səylərə görə təşəkkür edib və qeyd edib ki, Gürcüstan Türkiyənin ölkənin ərazi bütövlüyü və suverenliyinə göstərdiyi güclü dəstəyi yüksək qiymətləndirir.

GÜRCÜSTANIN MİLLİ TƏHLÜKƏSİZLİK ŞURASININ APARAT RƏHBƏRİ TÜRKİYƏ SƏFİRİ İLƏ GÖRÜŞÜB

Gürcüstanın Milli Təhlükəsizlik Şurasının Aparat rəhbəri Kaxaber Kemoklidze Türkiyənin Gürcüstandakı səfiri Fatma Ceren Yazqanla tanışlıq görüşü keçirib.

Görüşdə səfirə şura və aparatın fəaliyyəti, həyata keçirilən strateji layihələr barədə məlumat təqdim olunub.

Görüşdə tərəflər bölgədə təhlükəsizlik mühiti və mövcud çağırışları müzakirə ediblər.

Söhbət zamanı Gürcüstanın strateji tərəfdaşı olan Türkiyə ilə əməkdaşlığın

və iki ölkə arasında dostluq münasibətlərinin önəmi vurğulanıb.

Tərəflər Türkiyə səfirliyi və Milli Təhlükəsizlik Şurasının Aparatı arasında əməkdaşlığın dərinləşdirilməsi perspektivlərini də nəzərdən keçiriblər.

AZƏRBAYCAN SƏFİRİ KVEMO KARTLI QUBERNATORU İLƏ GÖRÜŞÜB

Azərbaycanın Gürcüstandakı səfiri Faiq Quliyev Kvemo Kartli qubernatoru Şota Rexviaşvili ilə görüşüb.

Kvemo Kartli bölgəsinə daxil olan rayonların rəhbər şəxslərinin də qatıldığı görüşdə əməkdaşlıq perspektivləri müzakirə olunub. Söhbət zamanı regionda mədəniyyət, təhsil, sosial, iqtisadi və digər sahələrdə həyata keçirilən layihələr nəzərdən keçirilib.

Xüsusi diqqət Azərbaycan və Gürcüstan arasında yüksək səviyyədə mövcud olan strateji və dost

münasibətlərinin daha da dərinləşdirilməsi məsələsinə yönəldilib.

Ş.Rexviaşvili F.Quliyev və Azərbaycan səfirliyinin nümayəndələrinə Kvemo Kartli bölgəsinin inkişaf mərhələləri, mövcud potensial və etnik azlıqların inteqrasiya prosesi barədə ətraflı məlumat təqdim edib.

SAĞLAM FƏRD SAĞLAM CƏMİYYƏT DEMƏKDİR

Hacı BƏKİROĞLU

hacibakir@mail.ru

Xəstəlik morfoloji, yaxud funksional dəyişiklik nəticəsində orqanizmin normal həyat fəaliyyətinin pozulması olaraq tərif edilməkdədir.

İnsan yaşadığı müddətdə heç olmazsa bir dəfə də olsa xəstələnir. Bu ərafədə də özünü sağaltmağa çalışır. Hətta bunun üçün bu işin mütəxəssisləri olan həkimlərə müraciət edir və həkimin qoyduğu diaqnoz və müalicə qaydalarını uyğun olaraq hərəkət edir.

Bu gün dünyanın baş bəlasına çevrilmiş koronavirus (COVID-19) pandemiyası da ciddi bir xəstəlikdir və bizlərin də bu mövzuda həkimlərin məsləhətlərinə uymağımız lazımdır.

Bu mövzuda artıq bir neçə dəfə yazı qələmə almışıq. Ancaq görünən odur ki, xalqımız bu xəstəliyi yenə də ciddiylə almır. Maraqlıdır, bu qədər ölüm hadisələri, xəstələrin çəkdikləri əziyyətlər onlara dəlil, sübut deyimli?

Tarix boyu bu cür yoluxucu xəstəliklər, yəni pandemiyalar hər yüz ildə bir yayıldığı bir çox kitablarda qeyd olunmaqdadır və mütəxəssislər də bunu təsdiq etməkdədirlər.

Mən bu yazımda yenə də mövzuya dini nöqtəyi-nəzərdən yanaşacam. Bu cür xəstəliklər qarşısında gəlin ilk öncə Həzrət Peyğəmbərin necə davranış sərgilədiyinə nəzər yetirək.

“İki nemət vardır ki, insanların çoxu (onları qiymətləndirmə barəsində) aldanmışdır: sağlamlıq və boş zaman” (Buxari, Rıçaq, 1) deyərək buyuraraq sağlamlıq vurğusunu çox söyləmiş olan Allah Elçisi (s.ə.s.) fəvqəladə vəziyyətlərdə də bizlərə rəhbərlik edən sözlərini və tətbiqlərini miras buraxmışdır. Bununla da yoluxucu xəstəliklərin yayılmasının qarşısının alınması məqsədi ilə “Bir yerdə yoluxucu xəstəlik çıxdığını eşitsəniz oraya girməyin, olduğunuz yerdə yoluxucu xəstəlik çıxarsa o bölgədən də ayrılmayın” buyuraraq (Buxari, Tibb 30; Müslim, Salam 32/92-96) karantin tətbiqinə diqqət çəkmişdir.

Bir başqa hədisi-şərifində də “Yoluxucu xəstəlik daşıyanın sağlam olanla eyni mühitdə olmasına mane olun” (Buxari, Tibb, 53) buyuraraq epidemioloji xəstəliyə qarşı tədbiri və ehtiyatlı bir yol izlənməsini vurğulamışdır.

Artıq neçə müddətdir ki, ölkəmizdə irimiqyaslı yığıncaların – toyların, yas mərasimlərinin, yubileylərin təşkili qadağandır və bunun da səbəbi virusun yayılmasının qarşısının alınmasıdır. Ancaq bizim xalqımız bilmirsən virusa inanmadıqlarındanmı, yoxsa daha ciddi bir səbəbləmi bu qanunu heçə sayaraq hələ üstəlik ağıl işlədərək məşinləri uzaqda saxlayaraq yas mərasimlərinə toplaşırlar. Kimsə düşünmür ki, mən bu xəstəliyə yoluxsam həm ailəmdəkiləri, həm də yaxın təmasda olduğum şəxsləri bu xəstəliyə yoluxdura bilərəm. Düşüncəsizliyimizin nəticəsi olaraq da sonumuz Azər Musaoğlunun “Urvatsız dəfn” hekayəsindəki mollanın və kənd camaatının sonu kimi urvatsız olacaq.

İctimai məsafə xəbərdarlığına uymağın lazımlılığına gəldikdə isə, Hz. Peyğəmbər (s.ə.s) dövründən bəzi nümunələrlə belə misal verə bilirik: Əfəndimiz (s.ə.s) sağlam olan kəslərin cüzam xəstəliyinə (Hz. Peyğəmbər (s.ə.s) dövründə də görülən yoluxucu, lakin nə şəkildə bulaşdığı tam olaraq bilinməyən və keçmiş dövrlərdə geniş kütlələrin ölümünə səbəb olan bir xəstəlik) tutulan kəslərdən uzaq durmaları lazım olduğunu “Cüzamlıdan aslandan qaçan kimi qaçın” (Buxari, Tibb, 19) buyuraraq ifadə etmişdir. Əmr b. Şəridin (r.ə) atasından (r.ə) nəql etdiyinə görə, Hz. Peyğəmbərə (s.ə.s) bağlılıqlarını ifadə etmək üzrə Sakif qəbiləsindən gələn heyət içərisində cüzamlı bir adam da vardı. Hz. Peyğəmbər (s.ə.s) ona: “Biz sənin beyətini qəbul etdik, sən evinə dön” şəklində xəbər göndərdi və əl tutmaq beyət etmənin ən diqqətə çarpan simvolu olsa da cüzamlı adamın əlini tutmadı (Müslim, Salam, 136; İbn Macə, Tibb, 44). Yoluxucu xəstəliklərdə ictimai məsafəni qorumağın əhəmiyyətini ən dəqiq şəkildə göstərən hədisi-şəriflərdən biri isə, Əfəndimizin (s.ə.s); “...Cüzamlıyla danışacağınız zaman onunla sizin aranızda bir nizə boyu (təxminən iki metr) məsafə olsun” (Əhməd b. Hənbəl, 581) hədisidir.

Ayrıca Hz. Peyğəmbər xəstə heyvanların sağlam heyvanlardan ayrı tutulması lazım olduğunu da ifadə etmişdir (Müslim, “Salam”, 104-105; Əbu Davud, “Tibb”, 24).

Bir sözlə, özünü qoruyan cəmiyyəti qorumuş olur. Sağlam fərd sağlam cəmiyyət deməkdir.

Sağlam günlər arzusu ilə...

TƏDRİS PROSESİNİN SİNİF OTAQLARINDA BƏRPA EDİLMƏSİ İLƏ BAĞLI TƏHSİL NAZİRLİYİ MƏLUMAT YAYIMLAYIB

Gürcüstanın Təhsil, Elm, Mədəniyyət və İdman Nazirliyi təhsil prosesinin sinif otaqlarında bərpa edilməsi ilə bağlı məlumat yayımlayıb.

Məlumatla görə, Dövlət Qurumlarıarası Koordinasiya Şurasının qərarına əsasən, mövcud epidemioloji vəziyyəti nəzərə alaraq fevralın 1-dən ümumtəhsil məktəblərində

təhsil prosesi sinif otaqlarında davam etdiriləcək. Qərar Tbilisi, Kutaisi və Rustavi məktəblərinə aid deyil. Bu şəhərlərdə tədrisin məktəblərdə davam etdirilməsi martın 1-dən planlaşdırılır. Fevralın 15-i epidemioloji vəziyyət yenidən qiymətləndiriləcək və əgər 7 günün yoluxma göstəriciləri 4%-ə qədər enərsə o zaman məhdudiyətlərdə yüngülləşdirmələr müzakirə olunacaq.

“Qeyd edilməlidir ki, təhsil prosesi sinif otaqlarında bərpa olunacaq məktəblərdə tibbi protokol ciddi şəkildə qorunacaq və müəllimlər 2 həftədə bir dəfə koronavirusa görə testdən keçiriləcək.

Uşaq bağçalarında, peşə məktəbləri və ali təhsil müəssisələrində tənzimləmələr 1 marta qədər qüvvədə qalacaq.

Nazirliyin məqsədi bütün məktəblərdə tədris prosesinin adi rejimə – sinif otaqlarına qaytarılmasıdır. Ancaq şagirdlərin, müəllimlərin və digər şəxslərin sağlamlığı olduqca əhəmiyyətlidir. Təhsil formatına aid olan bütün qərarlar məhz bu prinsipləri nəzərə alaraq qəbul edilir”, - məlumatda qeyd edilib.

MARNEULİDƏ YENİ MƏKTƏBLƏRİN İNŞASI PROSESİ FƏAL ŞƏKİLDƏ DAVAM EDİR

Marneulidə Bələdiyyə İnkişaf Fondunun maliyyəsi ilə ictimai məktəblərin tikinti və bərpa prosesi fəal şəkildə aparılır. Bu haqda Marneuli meriyası məlumat yayıb.

Marneuli və Qardabaninin parlamentdə majoritar deputatı Zaur Darğallı, Marneuli merinin müavini Laşa Lobcanidze və Bələdiyyə İnkişaf Fondunun nümayəndələri Baydar, Qasımlı, Şulaver və Candar kəndlərində məktəblərin tikinti işlərini nəzərdən keçiriblər.

Bütün layihələr yeni məktəb standartlarına uyğun olaraq sinif otaqları, laboratoriyalar, tədbir zalları, idman meydançaları, yeməxana və başqa vacib infrastrukturun qurulması ilə həyata keçirilir.

Qeyd edək ki, təhsil infrastrukturunun yaxşılaşdırılması məqsədi ilə bələdiyyədə ümumilikdə 8 yeni məktəbin inşası həyata keçirilir. 7 yeni ictimai məktəbin tikintisi artıq başa çatmaq üzrədir. Yaxın gələcəkdə Sabirkənddə yeni məktəbin tikinti işlərinin başlanılması da planlaşdırılır. Həmçinin Kəpənəkçi, Qullar və Qızıllıca 1 sayılı ictimai məktəblərində əsaslı bərpa işləri aparılır.

İNGİLİS DİLİ FƏNNİ 1 SAAT AZALDILIB

Yeni milli tədris planına əsasən, ingilis dili fənninin saatlarında dəyişiklik edilib. Dəyişikliyə görə, ikinci semestrəndən 8-ci sinifdə xarici dil fənni həftədə 3 saat əvəzinə 2 saat keçiləcək. Əvəzində isə tarix fənni 1 saat artırılıb.

Bu isə pedaqoqların narazılığına səbəb olub. Onlar hesab edirlər ki, fənn olduqca çətin və saatların azaldılması düzgün qərar deyil.

VALİDEYNLƏRİN ONLAYN TƏDRİSİ SEÇMƏK HÜQUQU OLACAQ

Valideynin övladı üçün distant təhsil formatını seçmək imkanı olacaq. Bu barədə təhsil, elm, mədəniyyət və idman nazirinin müavini Ekaterine Dqebuaдзе bildirib.

Nazir müavininin sözlərinə əsasən, müəllimlər əlavə distant dərslərə görə əlavə əmək haqqı alacaqlar.

“Mövcud vəziyyəti nəzərə alaraq nazirlik məktəblərə əlavə imkanlar təklif edir. Nazirlik 1 fevral tarixindən şagirdlərin valideynlərinə 2020-2021-ci ilin I semestrində artıq təcrübədən keçmiş metoda oxşar şəkildə yenidən distant təhsillə sinif otağında iştirak etmək arasında seçim etmək imkanı yaradır. Əgər şagirdin valideyninin hər hansı səbəbə görə distant qaydanı seçmək istəyi varsa onlara təhsili distant rejimdə davam etdirmək təklif olunacaq.

Qeyd olunan qayda yalnız Zuqdidı, Telavi, Zestafoni, Qardabani, Poti, Marneuli, Batumi, Kobuleti və Qoridə yerləşən ictimai məktəblərə aiddir. Əgər müəllim əlavə distant dərslər keçməli olarsa, nazirliyin qərarına əsasən, onlara müvafiq əmək haqqı veriləcək”, - deyər E.Dqebuaдзе bildirib.

Övladının distant formatda təhsilini davam etdirmək istəyi olan valideyn bu barədə məktəb rəhbərliyinə müraciət etməlidir, Təhsilin İdarəsi üzrə Məlumat Sistemi tərəfindən yaradılmış “online.emis.ge” veb-səhifəsində qeydiyyatdan keçməlidir.

mi, Kobuleti və Qoridə yerləşən ictimai məktəblərə aiddir. Əgər müəllim əlavə distant dərslər keçməli olarsa, nazirliyin qərarına əsasən, onlara müvafiq əmək haqqı veriləcək”, - deyər E.Dqebuaдзе bildirib.

Övladının distant formatda təhsilini davam etdirmək istəyi olan valideyn bu barədə məktəb rəhbərliyinə müraciət etməlidir, Təhsilin İdarəsi üzrə Məlumat Sistemi tərəfindən yaradılmış “online.emis.ge” veb-səhifəsində qeydiyyatdan keçməlidir.

KORONAVİRUSA QARŞI PEYVƏND ZAMANI HANSI MÜƏLLİMLƏRƏ ÜSTÜNLÜK VERİLƏCƏK?

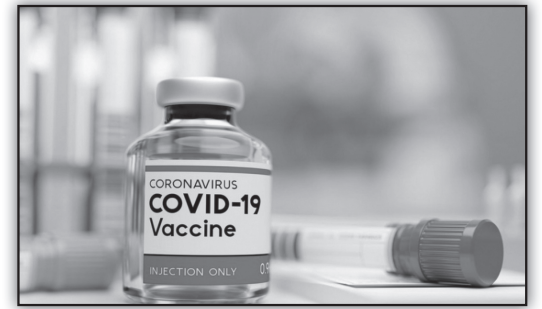
Baş nazir Giorgi Qaxarianın sərəncamına əsasən, “Gürcüstanda COVID-19 peyvəndinin tətbiq edilməsi ilə bağlı milli plan təsdiqlənib”.

Sənəddə qeyd olunub ki, ilkin mərhələdə səhiyyə işçiləri, ikinci və üçüncü mərhələdə isə uşaq bağçaları və məktəb müəllimləri peyvənd olunacaqlar. Sənədə əsasən, peyvənd prosesində 4-cü sinif qədər olan şagirdlərə dərs deyən müəllimlərə üstünlük veriləcək.

“Əhalinin sağlamlığının qorunması, təhlükəsizliyi və təhsil prosesinin idarə edilməsi üçün əsas xidmətlərin fəaliyyət göstərməsi zəruridir. I mərhələdə aparılan peyvəndləmə sayəsində səhiyyə sistemindəki işçilərin xəstəlik yükünü aradan qaldırmaq mümkün olacaqdır. Digər əsas xidmətlərə qoşulmuş heyət isə II və III fazalarda əhatə olunacaq”, - sənəddə qeyd olunub.

Əsas xidmətlərə aiddir:

- Daxili İşlər Nazirliyinin ön xətt heyəti

(Fövqəladə Halların İdarəsi Xidməti);

- Müdafiə Nazirliyi (ordu);
- Uzaq məsafəli nəqliyyat operatorları (sürücülər, dəniz/hava/dəmir yolu nəqliyyatı ilə əlaqəli şəxslər);
- Aptek işçiləri;
- Uşaq bağçaları və ümumtəhsil müəssisələrinin müəllimləri, işçi heyəti;
- İctimai nəqliyyat əməkdaşları (sürücülər, konduktorlar, nəzarətçilər);
- Taksi və “marşrutka” sürücüləri.

TƏHSİL NAZİRLİYİ AYRICA QURUM KİMİ FƏALİYYƏT GÖSTƏRƏCƏK

Baş nazir Giorgi Qaxaria hökumətin iclasında Gürcüstan hökumətinin strukturunda bəzi dəyişikliklərin edildiyini bildirib.

Onun sözlərinə görə, Təhsil Nazirliyi ayrıca dövlət qurumu kimi yaradılacaq, mədəniyyət, idman və gənclər istiqaməti isə bir nazirlikdə birləşdiriləcək.

G.Qaxaria nazirliklərin ayrılması barədə texniki məsələlərin artıq yekunlaşdırıldığını deyib.

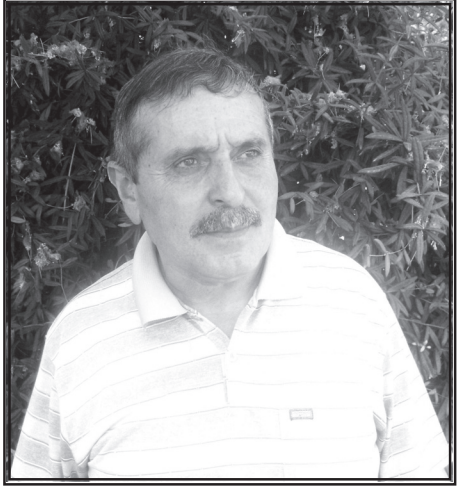
Qeyd edək ki, bu vaxta qədər Gürcüstanda təhsil, elm, mədəniyyət və idman sahələri üzrə bir nazirlik fəaliyyət göstərmişdir.

Səhifədəki məlumatlar “etaloni.ge” saytından götürülüb

Gürcü dilindən tərcümə edən:
Aynurə ƏLİYEVƏ

SÜSƏN-SÜNBUİDƏ HÜNDÜRLÜYƏ HOPPANMAQ MƏŞQLƏRİ

Unudulmaz Mirzə Ələkbər Sabirə min rəhmət! Nəinki satiraları, hətta sadəcə olaraq "Hophop" gizli imzası ilə yazdığı da çox incə, vaqifanə mətləblərdən xəbər verir. Müxtəsəri, Sabirlə sinədolusu nəfəs ala bilirsən!

Amma bu yerdə Sabir dili ilə deyil, Süsən-Sünbül dili ilə desək, "hop" eləyib qalxmaq var, hop götürmək var, maneəni-əngəli hoppadan atlanıb keçməklə, sıçrayıb aşmaqla ən şahənə sıçrayışlara imza atmaq olar!

Yeri gəlmişkən, bəzi xalqlarda, məsələn, əski almanlarda vaxtilə bir "kral hoppanışı" ifadəsi də olub. Sadəcə olaraq, qədim salnamələri oxumaq lazımdır.

Müxtəsəri, möhtəşəm kral sıçrayışları dövründən də, müzəffər Sabir dövründən də xeyli zaman keçib. İndi Süsən-Sünbüldə toy toğlusutək tullananları, Skandinav troları kimi hoppanıb-düşənləri gördükə, arxı hoppanıbmış "hop" deyənləri dinlədikə, bir oturma bir toğlu yeyənlərə və il ərzində bircə tikə toğlu əti görməyənlərə şahid old-

uqca adamın dəli könündə çəpəki yağışlar başlayır. Sanki payızın ən nisgilli, ən xiffətli vaxtlarıdır.

Amma Allahın altı həmişə böyükdür; daş dövründə də, dəmir dövründə də, elə indiki kağız və bilgisayar dövründə də! Yəni bu **Böyük Altda** Allahdan aşığı olan ulduzlara da, yalqızlara-yavuzlara da, gözəl-çirkin qızlara da, xınalı quzulara da... Sınıq körpüyə, ağzı yanıq kirpiyə, müxtəsəri, hamıya, hamıya yer var! Necə deyərlər, həyat həmişə gözəldir: istər adrenalin və endorfin bolluğu olsun, istərsə də antidepressant!

Lakin Mirzə Qələm heç dözmür. Dözmür, amma bircə dəfə "ya səbir!" də demir. Məsələn, Sabir səviyyəsini saymayanlara, Heminquey hündürlüyünü görməyənlərə, yüksək insanlıq dəyərlərinə, sarsılmaz düzlüyə biganələrə sarsılır. Da, də adətini -da, -də yerlik hal şəkilçisi ilə qarışdırınlara qızır. Xəliqə gedən yoldan xəbərsiz ola-ola xalqın adından danışanlara əsəbiləşir.

Onu sakitləşdirmək üçün zarafata üz tuturam. Sabirdən ikicə sətir sitat da gətirirəm: *Çırmanırıq keçməyə – çay gəlməmiş. Başlayırıq qızmağa – yay gəlməmiş...*

Amma Mirzə Qələm dinləyirmi? Coşub-çağlayır ki, bəs deməzsənmi, bir halda ki, Süsən-Sünbüldə bu qədər hoppanıb-tullanan var, atılıb-düşən var, onda niyə idmanın hündürlüyə (elə uzununa da) tullanmaqdan ibarət yüngül atletika növündə bircə təmsilçimiz də yoxdur? Hələ bu bir yana, bu feysbuk filmanları, bu vurhəşir cəncəlləri, qalmaql quldurları, Süsən-Sünbül "hündürlükölçənləri" hər hündürlüyü niyə öz alaşa-talaşa arşınları ilə ölçürlər?

Susuram. Əlimdən özgə nə gəlir?

Axı Mirzə Qələm də yaxşı bilir ki, bəzi adamlar elə bu qalmaqlı çıxışları ilə, bu cür hoppanımaq şəklində özlərini göstərə bilirlər, guya gündəm qazanırlar, guya ən üstün "problemçözən"dirlər. Əslində bunlar görkəm xəstələridir, uydurma ucalıq, saxta yüksəklik vərəminə tutulanlardır. Bunun idman növlərindəki hündürlük plankasına, ya da sənətdəki, məsələn, ədəbiyyatdakı plankaya: ədəbi ölçüyə, meyara nə dəxli var?

Ən doğrusu, bir vaxtlar Mirzə Qələmi dəmir əsəbli dağlara bənzədirdim: *yoxsula,ərbabi, şahı, gədanı* bir-birindən aralı tutmayan dağlara. *Qüdrətdən səngərli, qalalı dağlara!*

Amma indi... İndi Mirzə Qələmə mütləq yaxşı psixoloq köməyi lazımdır.

...Hər şey onun London səfərindən sonra başladı. Hey oraldakı Hayd-parkdan (ing. *Hyde Park*) danışdı, bu dünyalarca məşhur parkdakı "Natiqlər guşəsi"ni hər dəfə sözünün başına gətirirdi. Sən demə, Hayd-parkda istənilən fikri, istənilən ideyanı səsləndirmək olurmuş.

O, Süsən-Sünbüldə də bu misilli kiçik bir park, amma Hayd-parkın oxşarı olan bir guşə yaratmaq istəyirdi.

Murazı gözündə qaldı. Çünki Sovetlər buna icazəmi verərdi?

Sonra aylar ötdü, illər dolandı, dövrən dəyişdi və Süsən-Sünbül də çamur atmağı kopyaladı, bəzi rüsvayçılıqları dəstəklədi, söyüşə, yamanlığa keçdi. Hamısını da söz və fikir azadlığı adıyla...

Yəni o plankalar, o ölçülər-meyarlar ki, Mirzə Qələm yaşayırdı, Nəcib Fazil Qı-sakürək demiş, *bir ot yığını oldu kökündən kəsilənlər*.

Planka demiş, Mirzə Qələmi ən çox odlandııb yandıran budur ki, bəzi

süsən-sünbüllülər, sənət plankasından-göstəricisindən fərqli olaraq, müxtəlif məqsədlər üçün yonulub hazırlanmış tamasanı – nazik hamar ensiz lövhə-taxtanı tanıyırlar. Yəni *reykanı!*

...İraq sizdən! Dünən Mirzə Qələmi Tiflis xəstəxanalarından birinə yerləşdirdilər. Yox, yox, narahat olmayın. Sadəcə, təzyiqli düşmürdü. Görünür, yüksək təzyiqli də gedib elə yüksək plankaya, həqiqi göstərici istəklisini tapırmış.

Həkim Mirzə Qələmə məsləhət verib ki, bu taclı virus zəmanəsində burulğanlarda yerimək yerinə, sevgi hekayələri yazsa yaxşıdır, məhəbbət şeirləri oxusa yaxşıdır.

Məsələn, Nizar Qəbbaninin bu sevgi şeiri misilli şeirlər:

O zaman ki, balıqlara gözlərinin ünvanını verdim

*bütün köhnə ünvanları unudular.
O zaman ki, şərq dünyasının tacirlərinə bədəninin xəzinələrini dedim,
Hində sarı gedən karvanlar qayıtdular ki, səndən bəyaz fildişlərinə alsınlar.*

*O zaman ki, küləyə dedim qara saçlarını darasın,
üzr dilədi ki, ömür qısadır,
amma sənin saçların uzun...*

P.S.

Dərdinizi unudun, sözünüzü unutmayın. Şeiriniz-sözünüzün tərcüməsi gənc şair, qələm dostum Ümid Nəcəriyə məxsusdur.

Mirzə Qələm də xəstəxanadan çıxıb. Yaxşıdır. Ziyarətinə getmişdim. Hələ ki, kefinə təzə Süsən-Sünbül soğanı doğramayıb. Özü də stadion tikdirmək fikrinə düşüb. Yəqin ki, hündürlüyə hoppanımaq məşqləri üçün...

İBRAHİM XƏLİL

XOŞBƏXTLİYİMİZƏ MANE OLAN STEREOTİPLƏR

Stereotip sözü yunan dilində *stereos – möhkəm, typos – iz* deməkdir. Stereotip hadisələr, insanlar, ölkələr və s. haqqında geniş yayılmış yanlış düşüncəyə deyilir. Hər bir cəmiyyətin özünəməxsus stereotipləri var. Elə stereotiplər var ki, insanları öz xoşbəxtliyindən məhrum edir. Hər insanın baxışı üçün xoşbəxtlik fərqlidir. Buna görə bütün insanlar həyatı boyu xoşbəxtlik arzusu ilə yaşayırlar. Xoşbəxtlik anlayışı fərqli, geniş və əhatəli bir anlayışdır. Onun konkret cavabı yoxdur. Mənsub olduğumuz ölkə, doğduğumuz kənd, cinsimiz və kimliyimizi təşkil edən digər amillərlə əlaqədar formalaşmış stereotiplər bizim xoşbəxtliyimizə, fikir və qərarlarımızda ciddi təsir edir. Bizə elə gəlir ki, bir şeyin doğru olduğunu nə qədər çox adam qəbul edərsə, bu, yanlış ola bilməz. Cəmiyyətdə yayılmış ən populyar stereotiplər cinsi stereotiplərdir.

Cinsi stereotip qadın və kişilərin yerinə

yetirilməli olan rolları haqqında ümumiləşdirilmiş bir baxışdır. Qadın və kişilərin fərdi qabiliyyətlərini inkişaf etdirmək, peşə karyeralarını davam etdirmək və həyatla bağlı seçim etmək imkanlarının məhdudlaşdırılmasıdır. Şəxsən mən bunları insanların təəssübkeşliyi hesab edirəm, çünki stereotiplər insanların dünyagörüşünə, davranışlarına təsir göstərir və gerçəkliyin səhv qəbul edilməsinə kömək edir. Bunu daha aydın ifadə etmək üçün bir neçə nümunə göstərmək istəyirəm, hansı ki, insanların gündəlik həyatda eşitdiyi, bildiyi stereotiplərdir. Məsələn, "kişi ağlamaz", "qadının yeri mətbəxdir", "qız nədir, oxumaq nədir", "qız kimi nə çox danışsın" və s. Bəzi insanlar bu stereotiplərə görə öz arzusunu gerçəkləşdirə bilmir, məktəbi bitirə bilmir, bəziləri isə oxuyub bitirdikdən sonra öz peşə karyeralarını davam etdirə bilmir, çalışa bilmir, öz duyğularını yaşaya bilmir və s. Bunlar ta köhnə nəsilədən yeni nəslə qədər gələn stereotiplərdir, hansı ki, bu stereotiplər

gündəlik həyatımızda hələ də davam edir. Kişilər də həssasdır, qadınlar da. Qadınlar da təhsil ala bilər, kişilər də. Kiminsə çıxardığı yanlış nəticələrlə, başqasının söylədikləri hər şeyə kor-koranə inanaraq, öz beynimizdə çıxarılan nəticələrə əsaslanaraq, başqaları haqqında yanlış fikir formalaşdırmaq olmaz.

İnsanlar öz qərarlarını verməkdə azaddırlar. Bu qərar yaxşı da olsa, pis də olsa bunu sorğulamaq biz yad insanlara düşmür. Bu, stereotiplər vasitəsilə bir insanı və ya bir qrup insanı yoldan çıxartmaq, onları manipulyasiya etmək, həm şəxsi uğursuzluqlara, həm də sosial fikir ayrılıqlarına və qarşıdurmalara, qorxu, nifrət və narahatlığa səbəb ola biləcəyi deməkdir.

Stereotiplərin dəyişdirilməsi təəssüf ki, çox vaxt tələb edir. Buna görə də, özün öz istədiyini kimi, azad, sərbəst və xoşbəxt yaşamağın. Kimsə sizin həyatınıza cavabdeh deyil. Stereotiplərin və bu kimi digər maneələrin təsirindən azad olmanın yeganə

yolu onları dərk etmək, məntiqi cəhətdən təhlil etmək, xəyallar qurmaq, hədəflər qoymaq, bir sözlə, daim pozitiv düşünməkdir. Stereotiplərdən tamamilə və dərhal qaça bilməyəcəyik, ancaq havanı onlardan təmizləməyə çalışa bilərik.

Nərgiz Bağırh

İlia Dövlət Universitetinin Arxitektura və Kompüter dizaynı fakültəsinin tələbəsi

İOSİF QRIŞAŞVİLİNİN “QƏDİM TİFLİSİN ƏDƏBİ BOHEMASI” ƏSƏRİNDƏN BİR PARÇA HAMAM

(əvvəli ötən sayda)

İndi kişilər barədə:

Hər bir qaraçoxeli kefdən sonra ayılmaq üçün hamama getməlidir. Zurna hamamın kandarına kimi yola salırdı. Kisəçilər dost-qardaş kimi qarşılayırdılar. Bərbərləri çağırırdılar və hansısa ayılmış kef əhlinin birisinin əmri ilə saqqalını qəşəng-cə tərəş edirdilər. İndi burda yeni süfrə açılırdı, yemək-icmək başlayırdı və bu cür sağlıqlar eşidilirdi:

1. O insanın sağlığı olsun, götürək, indi bizim önümüzədən keçib, bizim pisimizi görüb, gedib yaxşımızı danışacaq.

2. O bağbanın da sağlığı olsun, götürək, üzüm bağından keçəndə yuxılımış tənəyi görüb onu düzəldəcək, ərsəyə çatdıracaq, məhsul yetişdirəcək, onu toplayacaq, sıxıb şirəsindən şərab hazırlayacaq, özü də içəcək və bizə də içdirəcək (Bu sağlıq L.Ar-dazianinin “Mecənuaşvili” əsərində belədir: “Bu şərabı bizim üçün əzib süzən o kirli ayaqları Tanrı qorusun” (“Solomon İsaqiy Mecənuaşvili”, 1878-ci il, səh.28)).

3. Bu da, çox parıldayıb işıq saçan, bizi kimi sərxoş camaata yol göstərən və ey sarsaq, bu yandan get, o tərəf yarıdır, düşsən, - deyən ayı Allah var eləsin.

4. Bu da, suyun qırağında duran və susuz quruyan ağacı Allah saxlasın.

5. Daşan suyun dağılmış halda gətirdiyi, sal ağacını Ortacalada bizim kimi yazıq camaatın üstündən gəlib keçməsi üçün qəsdən durduran sala eşq olsun!

6. Ey uşaqlar, şeytanlar, bu işə başqa cür sağlıqdır, haa! Deyək ki, iki göyərçin iki ağacın üstünə qonub. Bir-birlərinin yanına uçub gəlmək, nəvaziş, cikkildəmə istəyirlər, amma bunu edə bilmirlər. Bu zaman külək əsməyə başlayır, ağacın budaqlarını bir-birinə vurur və bu iki göyərçini bir-birinə qovuşdurur! Bizim qardaşımız Firuzun və onun nişanlısı Salomenin sağlığı olsun!

7. Bu da, indi evdə oturub, şamı yandırır bizi gözələn insanı Allah qorusun, onun sağlığı olsun.

Bu sonuncu sağlıq kef çəkənlərin ailəsinə məxsusdur.

Onların sağlıqları həmişə qafiyəli deyilib: bədahətən, hazır-cavablıqla və zamana uyğun olaraq. (Çox vaxtlar kef zamanı sağlıqlar tapmaca xarakterini daşıyırdı. Məsələn:

- İlboyu on iki ay gözən, sonra bir kəndin sonuna yaxınlaşan və nə zaman qaranlıq düşəcəyini (ölümü) bilməyən insanın sağlığı olsun.

- Nə əkir, nə becərir, yalnız biçir və elə yaşayır (bərbər).

Birbaşə təccüblüdür ki, kitab əvəzinə əlində islanmış bardaq tutan bu yazı-poza bilməyən əyyaşlar bu cür poeziya ilə dolu olan sözləri işlədirdilər. Bəzən uşaq sadələvhlüyü və primitiv müdriklik necə də yaxşıdır. (Tiflisli eləcə də elə özünəməxsus məişət ifadələrini sevirilər ki, bunlar da paralel olaraq atalar sözü ailəsində məskunlaşmışdır:

- Axşamın xeyirindən səhərin şəri yaxşıdır.

- Birinci loxmaya ikinci loxma çata bilməz.

- Melko deyər çağırırlar, yenə də Merkosan.

- Gözlər bərişə bilməzdilər, onların arasında burun olmasaydı.

- Namussuzun üzünə tüpürürlər, deyir, nə yaxşı yağış yağır.

- Eşşəyə minmək bir ayıb, eşşəkdən düşmək iki ayıb.

- Bir dəfə Maxat dağının başında yaşayana da Maxat lazım gəldi.

- Küpə qazanı tərifləyirdi və his də ki, ikisindən də əskik deyildi.

- Dəvə hara, qəfəs hara?

- Toyuq yumurtasının tükü qədər namusu var.

- Günortadan sonra harisanı (Harisa - xörəkdir, sıyığa bənzəyir, döyülmüş buğdadan hazırlanır, bunu ətlə yoğururlar, at dağılana kimi bişirilir, - M.M.) de görüm kim eşidib?

- Qarın qardaşdan irəlidir.

- İki kəndirbaz bir kəndirin üstündən keçə bilməz.

- Üç öpüş və bir yatmaq fatadır.

- Əgər tüstü düz çıxırsa, uçmuş buxarıya heç kim qulp qoymaz.

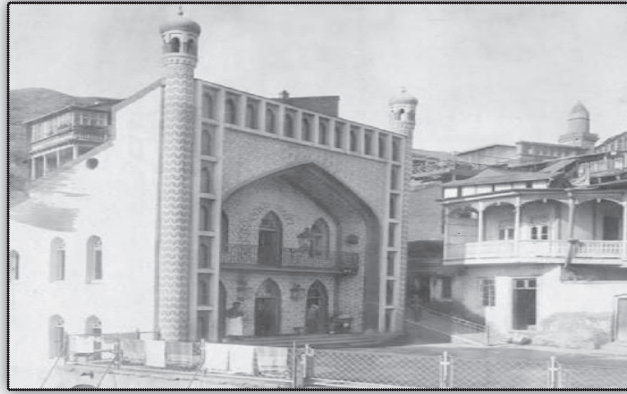
- İynəni batırtdı, saxsı iynəsini axtarır.

- Səhərin loxması arvad cehizindən artıqdır.

- Başım olsun, yoxsa, papağı nə qədər istəyirsən o qədər də tapa bilərəm.

Bəzi Tiflis atalar sözü Lev Metrevelinin özünün diqqətəlayiq “Gürcü atalar sözü” kitabına salınıb. Tiflis, 1926, səh. 42, 43, 94).

Hamamda kef çəkmək ən qədim adət idi. “Şahnamə”nin nəsr versiyasında hamamda toyun davam etdirilməsi belə təsvir olunub: “Toy qırx gün davam etdi və qırxıncı günü bürcün yanında

duran faytonların yükünü açdılar ki, buradan da hökmdar qırx litrlik (qədimlərdə litr çəki vahidi idi, burda kiloqram mənasında gedir -M.M.) çəkisi olan bir əklil götürdü və eləcə də yüz qırx litr ağırlığında libas götürdü, Sama göndərdi və həm də onu yanına çağırırdı. Sam hökmdar tərəfindən göndərilən dördyüz litr laxt (Laxt - qədimlərdə gürz, toxmaq - M.M.) aldı və salonun qarısına yaxınlaşanda gənclər hamama gəldilər. Hökmdar bütün əyanları və əyan övladlarını hamama çağırırdı ki, onların da hamısı şamlarla və iri mumlarla, qələmlərlə, məşəllərlə birgə gəldilər və onlarla birlikdə müğənnilər də gəldi”.

Doğrudur, səyyah Turnefor bizim hamamlar barədə yazırdı ki, “Hamamlar Tiflis sakinləri üçün yeganə əyləncəni təşkil edir”. Lakin mənim fikrimcə, hamam təkcə əyləncə və vaxt keçirmək yeri gərək ki, olmamalıdır.

Hamam Şorq xalqlarının məişətində həddindən artıq böyük yer tutur. Köhnə camaat hələ çimməmiş ailə qarşısında dura bilməzdi. Kürəkəni də toy gecəsi afsonları (ən yaxın dostları - M.M.) hamama aparırdılar və çimizdirirdilər. Şorq xalqlarında bu gün də adət qalmışdır: Qonaq gedəndə lüləyin gətirərdilər, əvvəlcə əllərini yuyar və sonra sənənlə salamlaşardılar. Saba-Sulxan Orbeliani yazır: Sən demə, belə bir qayda var idi – kimsə qərib bir adamı görsəydi, onu hamama aparardı, paltar verərdi, onun atını alaflayardı və elə yola salardı (“Uydurmanın hikməti”, N.Mtvarelişvilinin redaksiyası ilə, 1903-cü il, səh. 4).

Aydındır ki, bu hamamda kef çəkmənin davam etdirilməsi, hamamda gecələmək və toyun özü də adi əyləncə hesab edilə bilməzdi və məişətin bu orijinal hadisəsini izah etmək üçün başqa, daha dərin səbəbləri axtarmalıyıq.

Onu da qeyd etmək lazımdır ki, hamamda kef çəkənlərin, bu Asiya gastronomiyasının xüsusi ağız ləzzəti var idi. Kükürlü su ilə isladılmış quru, köhnə gürcü çörəyi və Şıxlı pendiri, elə bir spesifik dada malik yemək idi ki, onun ətrini də köhnə qaraçoxeli bu gün də məmnunluqla xatırlayır.

Bu kef çəkənlər arasında yaxşı müğənnilər də var idi. Özləri üçün, öz qəlblərinin buxarısının odunu səngitmək üçün oxuyurdular. Oxuyurdular və onların avazlı səsinə hamamda daha artıq həvəs verirdi. Müğənni oxuyurdu, hamamın sərinləşdirici tağları xüsusi yoğun kişi səsi verirdi. Süfrə süstləşirdi. Yarıçılpaq sərxoşlar vəcdə gəlirdilər və bütün hamam – bu müqayisəyə görə üzr istəmirəm! – Dionisin məbədinə çevrilmişdi.

Çox olubdur ki, bu kef çəkənlər qışın ortasında mərc gələrək hamamdan lüt çıxıblar və hansısa mikitanın dükanında şərab içməyi davam etdiriblər.

Bu cür qəribə kefin tədricən rəngi soldu. Son vaxtlar çimməmiş kişilər hamamın içində nəinki qəlyanaltı etmirdilər, eləcə də əspazxanaya daxil olur, hansısa Əlinin ünlü plovundan və ya kababından bir az yeyir və bayatılar əvəzinə isə “Yadonun fişqırığına qulaq asırdılar” (Aşpazxanada hər bir restoran sahibinin müştəriləri cəlb etmək üçün “simli orkestr” əvəzinə qəfəsə bir cüt quşu var idi).

Bu hamamın şənlikləri poeziyada da öz əks-sədasını tapdı.

Əlbəttə, bu sahədə şeirlərinin də Tiflis aşığılarının başına dolandığı Q.Orbeliani birinci olardı.

Q.Orbeliani, bu daim eşqli, səksən yaşlı cavan oğlan, bu ondörd hecalı şeirin böyük ustası “Salomenin yanına nahar etməyə” gedir və heç nə yadına düşmür, elə “hamam şənliklərinin” özü də və uşaq saflığı ilə oxuyur:

Məgər bu zaman yuxumu olar?

Və yaxud gündüz ruhun dincliyi?

Və ya kimin yadına düşür nahar,

Və yaxud gecə hamamda şənliklər?

(Q.Orbelianinin poeziyasını “Tatkaridzenin bozbaş emosiyaları ilə müqayisə edəndə, botanikanı əgər kulinariya ilə ad-

landırırsa K.Kapaneli haqlı deyildir. (Bax. “Estetik simalardə gürcü ruhu”, səh. 62). Bu Sandalasayağı (Sandala - Yakob Qoqebaşvilinin qəhrəmanlarından biri - M.M.) tənqid ağıllı yazıçı olaraq Kapaneliyə yaraşmır. Məgər Kapaneli doğrudanmı fikirləşir ki, şairin məhəbbət, əbədlilik və vətənpərvərlik barədə ideyaları Tiflis eqzotikasının və içki içməliyinin poetik əhval-ruhiyyə ilə ifadə olunduğu şeirlər ilə dəyərini itirir? “Estetik simalarda gürcü ruhu”nun müəllifini əmin edirik ki, istedadlı şair bu cür mövzularda da “Gürcü mənəviyyatının əbədliliyini” və “Estetik simaların vətənpərvərliyini” əks etdirə bilər.

Hər bir səyyah, Tiflisin hər bir qonağı, hardan gəlir gəlsin və tələsik işi olsa da öz müqəddəs borcu olaraq hesab edirdi ki, Tiflis hamamlarını da görəydi və onun səfərtli, duru suyunda çiməydi.

Bizim hamamlar, qeyd etmək lazımdır ki, onunla da diqqətəlayiqdir ki, burada olan kisəçilər başqa yerdə nadir hadisəni təşkil edirlər. Bizim kiçik kisə çox böyük adamı vəcdə gətirir. Bu belə də olmalı idi. Hamama gedəsən və kisə çəkdirməyəsən, bu ona bənzəyir ki, insan Parisə getsin, Eyfel qülləsini görməsin. Puşkin özünəməxsus ironiya ilə “burnu kəsik Həsəni” məmnunluqla xatırlayır: “Onun burnunun kəsikliyi öz vəzifəsini alnıaçıq yerinə yetirməyə mane olmurdu”.

Puşkin ənənəvi “maçalkanı” inkar etmək üçün bizim kisə barədə özünü küllərə işarə edir və söyləyir: “Kisəni rus hamamlarında, şübhəsiz, tədbiq etməliyik, bu, bizim yeni kəşfimiz olacaq”.

“Bizim qadınlar hamamına daxil olmağımız heç bir təəssürat oymadı. Onlar sərbəst şəkildə söhbətlərini və gülüşlərini davam etdirirdilər... Onlardan heç biri bürünmək üçün çadrasını çəkməyib, onlardan heç biri soyunmağını dayandırmayıb” (“Путешествие в Арзрум” (Bax. Кавказская поминка о Пушкине, səh. 16-17, “Кавказ” qəzetinin nəşri, 1899-cu il).

Maraqlıdır ki, A. Dumanın səyahətində də bu cür sətirləri oxuyuruq: “Mən qeyd etməliyəm ki, hamamda bizim gəzintimiz, qadınlar arasında heç bir narahatçılığa səbəb olmadı, yalnız iki, yoxsa üç qadın, bədbəxtlikdən qocalar, utandırdılar və mələfələri üzlərinə tutdular” (Ал. Дюма, “Кавказ”, вып. 11, Тифлис, 1861-ci il, səh. 467).

Həddən artıq maraqlıdır ki, bu iki yazıçı məhz elə qadınların günü hesab olunduğu çərşənbə axşamı hamamda olublar (Puşkin 1829-cu ildə, Duma 1858-ci ildə). Qəribədir ki, hamama gedərkən özünü, özünü göstərməmək üçün min cür üsula əl atan Tiflis qadınları elə cürətlənilər ki, yad kişini görək mələfəni üzünə tutmadı və heç biri soyunmağını dayandırmadı? Lakin heç də az qəribə deyildir ki, şairin hamamda gördüyü o “əlli qadın” tam грузинские старух-лар imişlər, sanki Tiflis hamamlarına getmək yalnız gürcü qadınlarının imtiyazını təşkil edirdi!

Daha bir kuryoz, A.Duma yazır: “Həmin il faciəli şəkildə erməni yepiskopu həlak oldu. Utandığandan o, proseduranı bilən şəxsləri mələfənin uclarından tutmağa icazə verməmiş, onları 4 nəfər diakon (aşağı dərəcəli keşiş) əvəz etmişdir. Onlardan birinin diqqətsizliyi üzündən mələfənin ucu əlindən çıxmış və yepiskop aşağı yumarlanaraq qaynar suya düşmüşdür. Xidmətçilər bərkəndən qışqırıraq onu oradan çıxartmağa cəhd etsələr də öz əllərini yandırmışlar. Onların hay-küyünə hamamçılar gələrək yepiskopu hovuzdan çıxarsalar da artıq gec idi, yepiskopu güclü hövuzdan çıxartdılar” (Bax. Dumanın eyni kitabı, 468-469).

Mən, demək olar ki, Tiflis hamamları barədə hər şeyi sizə nəql etdim. Siz indi bilirsiniz ki, toy da keçirilirdi, sabahı açırdılar, gələcək gəlini yoxlayırdılar və sair. Lakin heç bir zaman eşitməmişəm ki, yepiskoplar mələfədə hava vannası alayırdılar və axırda da ki, diakonların səhlənkarlığı üzündən hovuzdan qırqovul kimi bişmiş halda da çıxarıldılar.

Belə bir hiperbola ilə hansısa Vilems bizim Xaxet şərabı barədə danışır: “Xaxetin bəzi kəndlərində, – yazır Vilems, – sakinlər bu-laqdan uzaq olduqları yerdə və ya su dalınca getməyə ərinəndə əl-üzünü şərabla yuyurlar, yeməyi şərabla bişirirlər, süpürmə zamanı toz qalxmasın deyər yeri şərabla çiləyirlər” (“Сборник сведений о Кавказе”, Тифлис, 1847-ci il, ikinci hissə, səh. 74).

Bax, bu cür şeylərlə ənənəvi səyyahlar öz təəssüratlarını zənginləşdirirdilər.

Emil Leviyenin sözlərini necə də təkrar etmək istəyirəm: “Möhtərəm səyyahlar, Tanrıya inanın və bütün xalqlar barədə bəzən yersiz qərarlar çıxartmağa tələsməyin”.

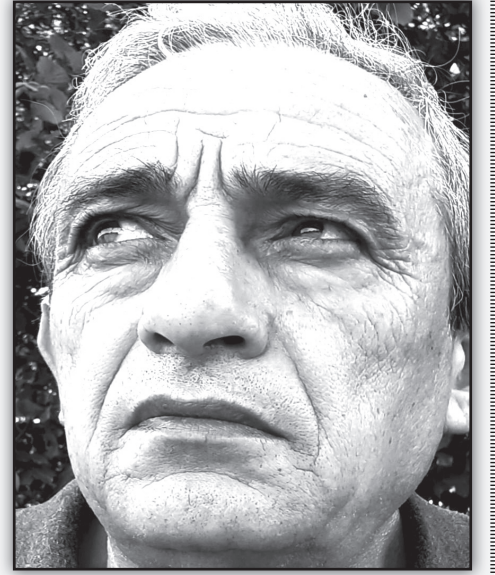
(davamı gələn sayda)

Gürcü dilindən tərcümə edən: **MİRZƏ MƏMMƏDOĞLU**

AFIQ MUXTAROĞLUNUN AYAQÜSTÜ DÜŞÜNCƏLƏRİ

AVROPANIN SSENARISINDƏ GƏLMƏLƏR ÜÇÜN ROL

(Fraqmentlər)

olan olub, bir ona da göz atmaq.

Avropaya gələnlərin sayı günü gündən artmaqdadır. Dünyanın çox yerindən - Afrikadan, Asiyanın dərinliklərindən, Okeanın o tayından, Avropanın şərqindən insanlar axın-axın gəlməkdədirlər. Hər bir yolla Avropaya düşür. Leqal və ya qeyri-leqal yolla müvəqqəti də olsa Avropada yaşamaq olar. Hər bir yolla bir qismət çörək tapır. Hər bir qazandıqı çörək özünə çatanadək işbazlar tərəfindən paramparça edilir. Bəzən biçərə işçiyə heç o çörəyin qırıntısı da düşmür. Aldadılan, düşdüüyü vəziyyətdən necə çıxmağın yollarını bilməyən minlərlə insan Avropanın küçələrində qəpiyə güllə atmaqda gün keçirir. Aldadılmış, hələ üstəlik təhqir olunmuş biçərə işçinin qazancı aclıq, ailəsi qarşısında başaşağılıq, bir sürü borc olur.

...Avropa bu gəlmə işçinin ümidlərinin, arzularının üstündən bir yağlı qara xətt çəkir...

Afiq MUXTAROĞLU
Almaniya

Avropada yel əsib, qoz tökülməyib ki, gələnlərdən ətləyib torbasını doldursun.

Ancaq iş elə gətirib ki, bir çox insan Avropaya ümid qapısı kimi baxır. Bu qapını açıb içəri girincə ümidlərinin bir-bir muradına yetişəcəyini düşünür. Kimi maddi sıxıntıdan qurtaracağını, kimi siyasi, dini, milli təqiblərdən xilas olacağını, bir başqası bütün azadlıqlara qovuşacağını, bir parası da Avropada yaşayaraq ailəsinə, xalqına, dövlətinə daha faydalı olacağını fikrindən keçirir və onun qapısını döyür. Avropa da qapılarını taybatay açmağa tələsmir. İstədiyinə açıq, istəmədiyinə yox. Bir az anırı-bəri edən işçinin qulağından yapışib deport edir, diplomatu "persona non grata", o da gedir işinin dalınca. Evin sahibi odur, qonaqla necə davranmaq hüququ da ona məxsusdur.

Bəzi məqamlarda Avropanın doğru hərəkət etdiyini də düşünmək olar. Nədən ki, nənəsindən küsən, azan-təzən hamı üz tutur Avropaya. Avropaya gəlib çıxanların durumunu ikinci şəxsə üz tutaraq, çözməyə çalışmaq.

Birincisi, Avropa səni çağırır, gətirməyib. Öz ayağına gəlib, kəsdirib qapısının ağzını. İkincisi, gəmiyə minib, gəmiçiyə dava edə bilməzsən. Sən gəmiçinin – Avropanın tələblərinə əməl etməlisən. Sən ev yiyəsinə qonaq olduğun halda niyə çörək yemirsən deyər də bilməzsən. Ağlım belə kəsir, əritmirəm, kərə yeyirəm, sənə nə? Deyə biləmi? Yüzdə yüz.

Avropa – Almaniya, Fransa, Belçika olsun "qonağa" – gəlməyə, qaçqına, miqranta qapı açıq. Niyə açmasın ki? Amma "qonağ"ın bir burmuna zad, bir burmuna şey eləyəndən sonra. Qapı açmağına açıq, səni içəri alır. Sən ona lazımsansa, sənin qalmana icazə verir.

Bir şərtlə. Sənin gəlmə olmanı hər fürsətdə xatırlatmağı, səni "qonaq" etdiyini qafana taqıldatmağı da yadımdan çıxarmır, sənə yerini, statusunu tanıdır. Düzü sənin də bunu bəri başdan bilmən xeyrinə olar.

Avropa qapısını açıb səni içəri ötürür. Sənin həyatının qürbət günləri başlayır. Sən ilk başdan tezliklə gəldiyin yerə – Vətənə qayıdacağını beynindən keçirirsən. Bir az da dözüb, qazanıb dönəcəyini düşünürsən. Amma qürbət dİbsiz bataqlıq kimi, səni sorub sömürməmiş buraxmaq istəmir. Nə qədər ki, sən sağlamsan, canında su var ona lazımsan. Qonaq qalmağın da bir müddəti olmalıdır. Demirikmi "qonaq gələnlərdən qış kimi, nəinki oturur bayquş kimi". O üzdən də sən avropalı olmağı düşünürsən, həyatının geridə qalanını avropalı kimi davam etdirmək istəyirsən. Qanuni, qeyri-qanuni yollara baş vurursan. Evlənməkdən tutmuş işbazlara bir əmək pul verməyə qədər müxtəlif yollardan keçirirsən və deyək ki, olursan avropalı.

Səni bundan sonra nələr gözləyir?

Bir anlıq düşünək ki, Avropa sənari yazır, öz sənarisinə rejissorluq edir, rolları bölüşdürür və film hazır olur. Sənə hansı rol verəcək və ya səni hansı rola layiq biləcək? Baş rolda çəkilə bilərəmi? Ağlından keçirmi? Cavabı növbəti abzaslarda.

Ən başdan düşdüyün ölkənin dilini bilməlisən. Dil bilməməzlik yoxsa sənin ayağına çidar olacaq. Qarşında açıla biləcək ən xırda nəfəslik belə qapanacaq. Dili öyrəndinsə, bir az bacarığın varsa nəyəsə ümid edə bilərəm. Avropa sənə ən kirli işləri təklif edəcək: təmizlik, yumaq-yaxamaq, toz-torpaqda eşələnək, biş-düş etmək, sökmək-tikmək və s. və i. a. Nəbadə yaxanı qırağa çəkəsən, bəyənəməsən. Ac qalarsan, çörəyin olmaz. Pis yola düşərsən. Deyək ki,

oğurluq, narkotik alveri, fahişəlik kimi yollara və bu da sənin sonunu gətirər. Bunlardan yaxa qurtarmaq üçün başını aşağı salıb qismətinə çıxan işin qulpundan yapışmalısən. O insan haqları, səkkiz saatlıq iş günü kimi şeylər sənə aid deyil. Nə qədər deyəcəklər, yorucu da olsa, o qədər də işləyəcəksən. Bunu da beyninin bir yerində saxla.

Bunlar, az-çox sənin qədərini həll edəcək, oturmaq izni, sonra isə vətəndaşlıq ala biləcəksən, sosial müdafiən olacaq, zəif də olsa ayaqda duracaqsan, həyatının avropalı dönməsinə qura biləcəksən. Bir dönerçi dükanı və ya fırın aç bilərəm, başına beş-üç adam yığıb kiçik bir təmir şirkəti qurarsan. Bir az kəmərinə çəkəsən market də açmaq imkan olacaq. Restoran, kafe kimi nələrsə yaratmaq da mümkündür.

Müəllim çatışmayan Avropa ölkəsində müəllimlik, həkim çatışmayan yerdə həkimlik də edə bilərəm. Sən edə bilməsən də sənin oğul-uşağın, nəvə-nəticən buna nail olacaq. İdmançı, musiqiçi, hətta siyasətçi ola biləcək. Amma Avropa sənə və sənin davamçılarna analıq gözü ilə baxacaq. Hər hansı bir cinayət hadisəsi baş verən kimi, ilk öncə ağla sən gələcəksən. Avropa sənə olan şübhəsinə bir an da olsa ertələməyəcək, azaltmayacaq. Əksinə daha da artıracaq. Gəlmələrin say artımı onu düşüncələrə qorq edəcək. Dünən səni ucuz işçi qüvvəsi hesab edən Avropa sənin davamçılarna vətəndaş kimi baxmaq məcburiyyətindən qaça bilməyəcək. Əlahəzrət faktından kim qaça bilib ki? Əcəb iş düşdüm deyib, təəssüflənəcək.

Avropanın sənarisində gəlmələr epizodik rol ala bilər, kütləvi səhnelərdə ümumi fon kimi görünə bilər. Bəzən gəlmələr üçün heç o da nəzərdə tutulmur.

Avropanın başqa sənari də var. Bizo

RƏQƏMSAL İQTİSADİYYAT

Dünyamız növbəti və ən yeni texnologiyaların tətbiq edilməyə başlanıldığı 4-cü sənaye dövrünə – tam rəqəmsallaşmağa doğru irəliləməkdədir. Bu rəqəmsallaşma ilə bağlı yenilikləri hər gün, hər bir sahədə görmək artıq adı bir hal almışdır. Əvvəllər günlərlə üzərində çalışılan işlər hazırda internet və ya yüksək dəqiqliklə seçilən texnologiyalar vasitəsilə bir neçə saat ərzində həyata keçirilir. Bu da əvvəlki dövrlərlə müqayisədə qısa vaxt ərzində daha çox iş görə bilmək imkanı yaradır. Bu imkanlar-

dan daha çox faydalanmaq istəyi isə bizi tamamilə rəqəmsallaşan yeni bir dünyaya doğru yaxınlaşdırmaqdadır. Dünya İqtisadiyyatı da bu yeniliklərin ən tez tətbiq edilən sahələrindən biridir. Çünki kəşf edilən yeni və səmərəli internet texnologiyalarının köməyi ilə istehsal gücü ənənəvi insan əməyinə və şüuruna əsaslanan iqtisadiyyatdan fərqli olaraq, demək olar ki, fasiləyə ehtiyac olmadan daha uzun müddət işləmək qabiliyyətinə malikdir. Bu isə iqtisadiyyatda yeni mərhələnin – rəqəmsal iqtisadiyyatın başlanmaqda olduğunu bildirir.

Rəqəmsal iqtisadiyyat dedikdə ilk olaraq ağılımıza müasir dünyanın əvəzolunmaz parçası – internet və onunla idarə olunan iqtisadiyyat gəlir. Ancaq rəqəmsal iqtisadiyyatın sərhədləri sadəcə bu çərçivədə məhdudlaşmır, o, zaman keçdikcə müasir dünyamızda daha geniş bir anlayış ifadə etməyə başlayır. Rəqəmsal iqtisadiyyat internetlə əlaqəli olduğu üçün ona konkret tərif vermək çətinidir. Onu bəzən

"və-iqtisadiyyat" və ya "e-iqtisadiyyat" da adlandırırırlar. Düzdür, daha çox iş fəaliyyəti və nəticə əldə etmək üçün dünyamız bu yeni mərhələyə keçid dövründə virtual çətinliklər və mürəkkəbliklərlə qarşılaşır. İndiyə kimi tədricən baş verən bu keçid prosesi xüsusilə də pandemiya böhranı zamanı bir çox çətinliklər meydana gətirdi. Ancaq belə bir halın olacağı ekspertlər tərəfindən gözlənilən idi. Çünki 50 ilə yaxındır ki, mövcud olan rəqəmsal sistemə keçid prosesi gözləniləndən daha az sürətlə davam edirdi. İnsanların əksəriyyəti bu zaman ərzində elektron alış-veriş və onlayn ticari xidmətdən daha çox ənənəvi formaya etibar edirdilər. Ancaq pandemiya insanlara onlayn alış-verişdən başqa alternativ yol saxlamadığından, əksər insanlar istəməsələr belə rəqəmsal iqtisadiyyatdan faydalanmış oldular. Ekspertlərin fikrincə, tam rəqəmsallaşma baş verdikdən sonra dünya üzərində həyata keçirilən bütün ticarət əməliyyatlarının 90 %-i rəqəmsal olaraq həyata keçiriləcək.

Rəqəmsal iqtisadiyyatın faydaları və zərərnlərinin nə olduğunu isə hələlik tam müəyyən etmək mümkün deyil. Ancaq onun iş dünyası üçün yeni fürsətlər olacağına şübhə yoxdur.

Hər bir növ ticarətdə onun özünəməxsus pul vahidi olduğu kimi, Rəqəmsal dünyada da artıq hamıya məlum olan kriptovalyutalar dövrüyyəyə keçir. Ənənəvi puldan fərqli olan kriptovalyuta növlərinin sayı artıq onlardır və bu sahəyə yatırılan investisiyaların ümumi həcmi 100 milyardlarla dollar dəyərinə çatmışdır.

Yüksək texnologiyaların daha da önə çıxacağı, insanlar arasında yeni növ münasibətlərin formalaşmağına səbəb olacağı güman edilən rəqəmsal iqtisadiyyat 21-ci əsrin ikinci yarısında klassik iqtisadiyyatdan fərqli olaraq yenilənən dünya cəmiyyətinin hər üzvünün anladığı və əlçatan yeni sistem olacağı gözlənilir.

Salahəddin PİRİYYEV
Tbilisi Dövlət Universitetinin İqtisadiyyat
və Biznes fakültəsinin tələbəsi

Yeni YOL

Qəzet 17 iyun 2015-ci il tarixindən nəşr olunur.

31 YANVAR 2021-Cİ İL №002 (125)

TBİLİSİ METROSU 55 YAŞINI QEYD EDİR

nəqliyyatı da dayandırılıb.

“BusinessPressNews” Tbilisi metrosu haqqında çoxlarının bilmədiyi maraqlı faktları təqdim edir:

• Birinci xətdə “Axmeteli teatri” dayanacağından “Var-ketili” istiqamətində hərəkət edən qatarın ümumi marşrutuna hər iki çıxış istiqamətində 60 dəqiqə vaxt lazımdır. Saburtalo xəttində isə hər iki istiqamətdə qatara 30 dəqiqə vaxt lazımdır.

• Birinci xəttin uzunluğu 40 kilometr təşkil edir, Saburtalo xəttinin uzunluğu isə 17 km-dir.

• Birinci xətdə işləyən qatar gündəlik orta hesabla 400 kilometr, Saburtalo xəttində işləyən qatar isə 311 kilometr qət edir.

• Tbilisi metrosunun dayanacağılarında olan bütün eskalatorların ümumi uzunluğu 10 kilometr təşkil edir.

• Tbilisi metrosunun tunellərinə gəldikdə isə, ayrıca götürülmüş rellərə görə tunellərin ümumi uzunluğu 53,7 kilometr təşkil edir. Buraya köməkçi tunellər və döngələr də daxildir.

• Ən dərin dayanacaq “Rustaveli”dir. Dayanacaq 60 metr dərinlikdə yerləşir.

• Metro ildə orta hesabla 65 milyon kilovat-saat elektrik enerjisi sərf edir.

• Tbilisi metrosunun tunellərindən gündəlik 25 min ton su çıxarılır.

Tbilisi metrosu 55 yaşındadır. Metro rəsmi olaraq 1966-cı ilin 11 yanvarında açılıb və 6 dayanacaqdan (“Didube”, “Elektrodepo”, “Oktyabr” (sonradan “Nadzaladevi”), “Vağzal meydanı”, “Marcanişvili” və “Rustaveli”) ibarət olub. Onun uzunluğu isə 6,5 km təşkil edirmiş. Tbilisi metrosu keçmiş Sovet İttifaqında (Moskva, Sankt-Peterburq və Kievdən sonra) dördüncü metro sistemi idi. Metronun inşasına ötən əsrin 50-ci illərində başlanılıb.

Tbilisi metrosu gündəlik 400-dən 450 minə qədər sərnişinə xidmət göstərir. İndi koronavirusa görə 28 noyabrından digər nəqliyyat vasitələri kimi Tbilisinin ən sürətli

NDI: GÜRCÜSTAN İQTİSADİYYATI QARŞISINDA DURAN ƏN BÖYÜK PROBLEM İŞSİZLİKDİR

Milli Demokratiya İnstitutunun (NDI) son araşdırmasına əsasən, rəyi soruşulanların 59 %-i Gürcüstan iqtisadiyyatı qarşısında duran ən böyük problemin işsizlik olduğunu qeyd edib.

2020-ci ilin 17-24 dekabr tarixini əhatə edən tədqiqata əsasən, ölkə iqtisadiyyatı qarşısında duran başqa problemlər arasında qeyd olunub: qiymətlərin artması (45 %); kasıblıq (28 %); lərinin ucuzlaşması (27 %); pandemiya ilə bağlı məhdudiyyətlər (14 %); əmək haqlarının aşağı olması (11 %) və sərhədlərin bağlanması (6 %).

Sorğuda iştirak edən əhəlinin yalnız dördü biri 2016-cı ilə müqayisədə iqtisadi vəziyyətinin yaxşı olduğunu deyib. 32 % iqtisadi vəziyyətinin pis, 45 % isə iqtisadi vəziyyətinin dəyişməz qaldığını bildirib.

Qeyd edək ki, NDI-in araşdırması 2020-ci ilin 17-24 dekabr dövründə Gürcüstan miqyasında (işğal edilmiş ərazilərdən başqa) 2,053 telefon müsahibəsi əsasında keçirilib.

Araşdırma zamanı müsahibələr təsadüfi nömrəyə zəng vurmaq yolu ilə seçilib. Sorğu gürcü, Azərbaycan, erməni və rus dillərində aparılıb.

Mənbə: bpn.ge

KORONAVİRUSA QARŞI PEYVƏND OLUNMAQ İSTƏYƏNLƏRLƏ İSTƏMƏYƏNLƏRİN FAİZ GÖSTƏRİCİSİ EYNİDİR

“Özünü və övladlarınızı koronavirusa qarşı peyvənd etdirəsinizmi?” – Bu, ABŞ

Milli Demokratiya İnstitutunun (NDI) araşdırması çərçivəsində verilən suallardan biridir.

Qeyd edək ki, dekabrda sorğuda iştirak edənlərin 41 %-i yuxarıdakı suala müsbət cavab verib. İyunda isə peyvənd vurdurmağa yalnız 38 % razı olduğunu bildirib. Rəyi soruşulanların 41 %-i COVID-19-a qarşı peyvənd vurdurmağın ələhinədir. İyunda aparılan sorğuda isə 46 % peyvənd vurdurmayacağını bildirmişdi.

Yuxarıda verilən sualın cavabını bilməyənlərin sayı isə artıb. Bu göstərici iyunda 15 % idisə, dekabrda 17 %-dir.

Araşdırmaya əsasən, kişilər böyük ehtimalla peyvənd vurduracaqlar, nəinki qadınlar. Həmçinin təhsilli insanların peyvənd olunmaq ehtimalı orta, aşağı təhsilli olanlardan daha böyükdür.

Qeyd edək ki, NDI-in araşdırması 2020-ci ilin 17-24 dekabr tarixində Gürcüstan miqyasında (işğal edilmiş ərazilərdən başqa) 2,053 telefon müsahibəsi əsasında aparılıb.

Mənbə: bm.ge

BİR İL ƏRZİNDƏ GÜRCÜSTANIN XARİCİ BORCU 1,794 MİLYARD DOLLAR ARTIB

Bir il ərzində Gürcüstanın xarici dövlət borcu 1,794 milyard dollar artıb. Bu, son illər ərzində qeydə alınan ən böyük artımdır.

Gürcüstanın Maliyyə Nazirliyinin yayımladığı məlumata əsasən, 2020-ci ilin dekabr ayında Gürcüstanın xarici dövlət borcu 7,535 milyard dollar təşkil edib (bugünkü kursla 24,689 milyard ləri). 2019-cu ilin dekabr ayına olan məlumata görə isə, borcun həcmi 5,741 milyard dollar idi (o zamankı kursla 16,463 milyard ləri).

Gürcüstan dövlətinin ən böyük kreditörələri Asiya İnkişaf Bankı (ADB), Dünya Bankının Beynəlxalq İnkişaf Assosiasiyası (IDA) və Beynəlxalq Yenidənqurma və İnkişaf Bankıdır (IBRD). Belə ki, Gürcüstanın IDA-ya 920,239 milyon dollar; IBRD-a 1,130 milyard dollar, ADB-ya isə 1,443 milyard dollar borcu var.

Dövlətin borclu olduğu digər maliyyə institutlarına gəlincə isə siyahı belədir:

- Asiya İnfrastruktur İnvestisiya Bankı (AIIB) – 159,524 milyon dollar;
- Avropa Şurası İnkişaf Bankı (CEB) – 3,306 milyon dollar;
- Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı (EBRD) – 199,175 milyon dollar;
- Avropa İnvestisiya Bankı (EIB) – 740,295 milyon dollar;
- Avropa Birliyi (EU) – 163,309 milyon dollar;
- Beynəlxalq Kənd Təsərrüfatının İnkişafı Fondu (IFAD) – 35,823 milyon dollar;
- Beynəlxalq Valyuta Fondu (IMF) – 211,719 milyon dollar;
- Skandinaviya Ətraf Mühitin Mühafizəsi Maliyyə Korporasiyası (NEFCO) – 2,564 milyon dollar.

Ölkələrə gəldikdə isə ikitərəfli kreditör ölkələr arasında Almaniya liderlik edir. 31 dekabr tarixinə olan məlumata görə, Gürcüstanın Al-

maniyyə olan xarici borcu 2,396 milyard ləri təşkil edir. Daha sonra 1,901 milyard ləri ilə Fransa, 712,596 milyon ləri ilə Yaponiya gəlir.

Digər ölkələrə olan xarici dövlət borcu isə belədir:

- Ermənistan - 17,973 milyon ləri;
- Azərbaycan - 17,992 milyon ləri;
- Avstriya - 62,880 milyon ləri;
- Çin - 3,013 milyon ləri;
- İran - 13,480 milyon ləri;
- Qazaxıstan - 28,769 milyon ləri;
- Küveyt - 30,634 milyon ləri;
- Niderland - 1,285 milyon ləri;
- Rusiya - 132,552 milyon ləri;
- Türkiyə - 34,786 milyon ləri;
- Türkmənistan - 692 min ləri;
- Ukrayna - 154 min ləri;
- Amerika - 50,833 milyon ləri;
- Özbəkistan - 169 min ləri.

Mənbə: bpn.ge

GÜRCÜSTANIN ƏN ÇOX ŞƏKƏR İDXAL ETDİYİ 7 ÖLKƏ

Gürcüstan şəkərin idxalını artırıb. 2020-ci ilin ilkin göstəricilərinə əsasən, ölkəyə 51,275 milyon dollar dəyərində 143 207 tondan artıq şəkər idxal edilib. 2019-cu ildə isə 50,346 dollar dəyərində 128 616 tondan çox şəkər idxalı həyata keçirilib.

Bu göstəricilərə görə, şəkərin idxal edildiyi ölkələr arasında Braziliya liderlik edir. Braziliyadan 25,190 milyon dollar dəyərində şəkər idxalı həyata keçirilib. Daha sonra 9,158 milyon dollar dəyərində idxalla Rusiya, 3-cü yerdə isə 7,195 milyon dollar dəyərində idxalla Polşa durur.

İdxalçı ölkələrin beşliyində 4-cü və 5-ci yeri Fransa və Belorusiya tutur. Həmin ölkələrdən 3,046 milyon dollar və 2,801 milyon dollar dəyərində şəkər idxal edilib.

Ötən ilin ilkin məlumatına görə, şəkərin idxal edildiyi əsas ölkələr arasında Ukrayna və Azərbaycan da var. Bu ölkələrdən Gürcüstana 1,564 milyon dollar və 1,065 milyon dollar dəyərində şəkər idxal edilib.

Mənbə: bpn.ge

Təsisçi:
“Gürcüstan Gənclərinə Yardım və Maarifləndirmə Təşkilatı”

Redaktor:
Azər MUSAOĞLU
Yayım direktoru:
Hacı BƏKİROĞLU
Qrafik dizayn:
Elsevər ƏHMƏDOV

ÜNVAN: Qardabani şəh., Kolxoz küç. 4
TEL: (+995) 555 96 18 68
599 54 12 92
EMAIL: yeni yol qəzeti@gmail.com

Redaksiyaya gələn əlyazmalar geri qaytarılmır və onlara rəy verilmir. Müəlliflə redaksiyanın mövqeyi müxtəlif ola bilər. Qəzet hələlik ictimai əsaslarla yayımlanır və pulsuz paylanır. Qəzetdə müxtəlif informasiya agentliklərinin xəbərlərindən də istifadə olunur.